

אחד מי יודע של מרן הסטיפלער

הרחבת מושגים

אחד החופר בור- בבא קמא דף נ עמוד ב

החופר בור ברשות הרבים, ונפל לתוכו שור או חמור, הרי החופר חייב בנזקן. ודין אחד הוא לכל החופר ברשות הרבים, בין אם חפר בור [חפירה רגילה], ובין אם חפר שיח [חפירה ארוכה וצרה] או מערה [מרובעת היא ומכוסה בקירווי ויש בה פתח כלפי מעלה שאפשר ליפול בו], או העושה חריצין [חפירה רחבה ומרובעת כמערה אך ללא קירווי כלל] ונעיצין [חפירה שרחבה למעלה וצרה בתחתיתה] הרי זה חייב אם נפלו שם שור או חמור.

שנים או חזין בטלית - ב"מ ב' ע"א

שנים אנשים, שבאו לדין בפני בית דין, כאשר שניהם או חזין בטלית, וטוען כל אחד מהם לבעלותו עליה: זה, האחד מהם, אומר: הטלית כולה שלי, כי אני מצאתיה, הגבהתיה, קודם שהגבהת אתה. ואילו זה, השני, אומר: הטלית כולה שלי היא, משום שאני הוא זה שמצאתיה והגבהתיה תחילה, ואתה חטפת מידי לאחר שזכיתי בה. יחלקו את הטלית ביניהם, בשבועה. ולכן - זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה. צריך הוא להישבע שיש לו חלק בטלית זו, ושבעלותו זו היא, לכל הפחות, על חצי טלית, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה - ויחלוקו!

שלושה שאכלו כאחד - ברכות דף מה עמוד א

שלושה שאכלו פת, והיו יושבין בסעודה כאחת [יחד], חייבין לזמן - להזדמן ולהצטרף יחד, כדי לברך "ברכת הזימון" בלשון רבים.

ארבעה אבות נזיקין - בבא קמא דף ב עמוד א

ארבעה אבות נזיקין - ארבעה הם סוגי המזיקים העיקריים, המפורשים בתורה, ואלו הם: א. השור המזיק, בשלשה סוגי היזק: רגל - בהמה הדורסת ברגליה, ומזיקה חפץ בדרך הילוכה. שן - בהמה האוכלת פירות בשדה של אדם אחר, להנאתה. וקרן - שור הנוגח בקרניו מתוך כוונה להזיק, ואין לו הנאה בהיזקו, ועשה זאת באופן "משונה", שאין דרכו בכך. ב. והבור - אם כרה אדם בור, או פתח בור שהיה מכוסה, ונפל שם שור או חמור. ג. והמבעה - נחלקו אמוראים בגמרא בביאור "המבעה", האם הוא שור המזיק את ממון חברו באכילה, והוא אב נזיקין הנקרא "שן", או שהוא "אדם המזיק", שמזיק בגופו את ממון חברו. ד. וההבער - אם הבעיר אדם אש ברשותו, והתפשטה האש, ויצאה והזיקה את ממון חברו.

חמשה תמין וחמשה מועדין - בבא קמא דף טו עמוד ב

חמשה תמין, חמשה סוגי נזק הם שאין דרך בהמה לעשותם, ואם הזיקו משלם הבעלים רק חצי נזק [כדלהלן במשנה הבאה]. וחמשה מועדין, שדרכם להזיק, וכשהזיקו משלמים נזק שלם: המשנה מפרטת את חמשת אופני התמות, וכו':

שש עריות חמורות מאלו - יבמות דף יג עמוד א

שנינו במשנה בתחילת המסכת את חמש עשרה העריות שפוטרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום, כשנופלות עמהן ליבום. וכאן אומרת המשנה, שיש שש עריות "חמורות" מאלו החמש עשרה, וחומרתי היא בכך שבהן אין כל אפשרות שיפלו יחד עם צרותיהן ליבום מאחד האחים, מפני שלעולם הן נשואות רק לאנשים אחרים, ואינן נשואות לאחים של היבם. וכיון שהן אסורות על כל האחים בשוה, ולא יתכן שאחד האחים ישאנה בהיתר, ותפול ליבום לפני אח אחר באיסור - לכן צרותיהן, שהיו נשואות יחד עמהן, לאנשים אחרים, מותרות! לפי שלא נאמר איסור "צרת ערוה" אלא במקום יבום, שמנעה התורה את יבומה של צרת

הערוה, ובכך היא נשארת עולמית באיסור ערוה של אשת אח שלא הותר ליבום, והרי היא כערות אשת אח שיש לו בנים.

שבעת ימים קודם יום הכיפורים - יומא דף ב עמוד א

שבעת ימים קודם יום הכפורים, מפרישין מבדילים את הכהן הגדול מביתו - ללשכת "פרהדרין" שבמקדש.

שמונה שרצים האמורים בתורה - שבת דף קז עמוד א

שמנה שרצים האמורים בתורה בפרשת שמיני לגבי דין טומאה - הצדן, והחובל בהן בשבת, חייב, משום שרק לשרצים אלו יש עור, ולכן הוא חייב עליהן משום צידה, כי הדרך לצודן בשביל עורותיהן, והוי "יש במינו ניצוד" אבל שאר שרצים אין צורך בהם, ולכן אין חייב על צידתן.

תשע חנויות מוכרות בשר - כתובות דף טו עמוד א

והתניא: עיר שהיו בה תשע חנויות, כולן מוכרות בשר כשר, של בהמה שחוטה, וחנויות אחת מוכרת בשר נבלה. ולקח בשר מאחת מהן, ואינו יודע מאי זה מהן לקח, הדין הוא שספיקו אסור, משום שהחנויות נמצאות במקום קביעות, והספק הוא על הקבוע, לכן הנידון הוא ככל קבוע, שדנים כאילו מחצה מהחנויות כשרות ומחצתם טריפות, ואסור מספק.

עשרה יוחסין - קידושין דף סט עמוד א

כשעלה עזרא מבבל לארץ ישראל, העלה עמו חלק מבני הגולה. ובכלל העולים היו כל חכמי הדור. וחשש עזרא שמא ישארו בני הגולה ללא השגחת חכמי הדור, ויבואו לערב בתוכם את הפסולים. לכן העלה עמו את כל הפסולים מבבל לארץ ישראל, כדי ששם הם יעמדו תחת פיקוח החכמים, שימנעו את העירוב עמהם. והיו בהם עשרה סוגי משפחות בדרגת "יחוס" שונה. המשנה שלפנינו מפרטת את עשרת דרגות היוחסין, ואת היחס שביניהן.

עשרה מיני "יוחסין" עלו עם עזרא מבבל. ואלו הם: א. כהני. כהנים כשרים, המיוחסים בן אחר בן עד אהרן הכהן, ולא היה בהם שום פסול כהונה. ב. לויי [לויים]. ג. וישראלי. ישראלים שלא היה בהם שום פסול קהל. ד. חללי. כהנים חללים שנתחללו לכהונה, משום שנולדו, הם או אבותיהם, מאשה האסורה לכהן. ה. גירי [גרים]. ו. וחרורי [עבדים כנענים משוחררים]. ז. ממזירי. ממזרים, האסורים לבוא בקהל מן התורה. ח. ונתיני. נתינים, שהם מזרע הגבעונים שנתגיירו בימי יהושע. וקרויים "נתינים", על שם שנתנם [עשאים] יהושע חוטבי עצים ושואבי מים. וגזר עליהם דוד שלא יבואו בקהל ישראל. ט. שתוקי. ספק ממזרים. י. ואסופי. אף הם ספק ממזרים. ובסמוך תבאר הנשנה את ההבדל שבינם לבין שתוקים. שלש דרגות ה"יוחסין" הראשונות - כהני, לויי, וישראלי - מותרין לבא [להתחתן] זה בזה. וכן חמשת דרגות ה"יוחסין" - לויי, ישראלי, חללי, גירי, וחרורי - מותרין לבא זה בזה. שחללים וגרים ועבדים משוחררים, אף שיחוסם פגום, הם כשרים לבא בקהל ישראל. וכן ששת דרגות ה"יוחסין": גירי, וחרורי, ממזירי, ונתיני, שתוקי, ואסופי - כולם מותרין לבא זה בזה.

אחד עשר יום שבין נדה לנדה - תלמוד בבלי נדה עב, ב

ואחד עשר יום שבין נדה לנדה - הלכה למשה מסיני. ביאור הדברים לגבי אשה שרואה דם, מחזור של אשה אורך בערך חודש, ומשמע מכאן שבמצב נורמלי אשה אמורה להיות אסורה לבעלה וטמאה לטהרות במשך שבוע בכל חודש (גם אם הדימום עצמו ארך פחות משבוע), ולאחר אותו שבוע היא טובלת ונטהרת לבעלה ולטהרות. אבל אם היא רואה דם בזמן שאינו זמן הנידה שלה, והוא נמשך שלושה ימים ומעלה, היא אינה נידה אלא זבה, ואז היא צריכה להמתין שבעה ימים נקיים. כיצד יודעים מתי הדימום בא בזמנו - ואז הוא יוגדר נידה, ומתי הוא אינו בזמנו - ואז הוא יוגדר זוב? הגמרא אומרת שישנה הלכה למשה מסיני שבמשך

אחד עשר יום שאחרי המחזור אשה לא אמורה לראות דם, ואם היא רואה דם בימים האלו זוהי זיבה:מה קורה לאחר אותם אחד עשר יום? כאן נחלקו הראשונים. הרמב"ם טוען שלאחר אחד עשר הימים הללו מתחילה האשה לספור שבעה ימים, שבהם היא אמורה לראות דם, ואם היא אינה רואה דם בכל שבעת הימים האלה, שוב מתחילים אחד עשר ימים שבהם דם שהיא תראה יוגדר כדם זיבה: ואולם, רוב הראשונים חלקו על הסבר זה של הרמב"ם, והם סוברים שלאחר אחד עשר ימי הזיבה כל דם שאשה תראה יוגדר כדם נדה, וגם אם יעברו אח"כ עוד שבעה ימים שהם היא לא תראה דם, היא אינה מתחילה לספור ימי זיבה:

שנים עשר דדין לכיור - יומא דף לז עמוד א

בן קטין הכהן הגדול עשה י"ב דד שנים עשר ברזים לכיור, שמתחילה לא היה לו לכיור אלא שנים [שני ברזים]

שלושה עשר כהנים זכו - יומא דף כה עמוד א

שלושה עשר כהנים זכו בו בפייס השני. והפייס השני מתוך ארבע הפייסות שהיו בכל יום נעשה כדי לקבוע: א. מי שוחט את קרבן התמיד. ב. מי זורק את דמו. ג. מי מדשן. מוריד את האפר מעל מזבח הפנימי. ד. ומי מדשן את המנורה. מסיר את הפתילות ושיירי השמן מהמנורה. ומי מעלה אברים של תמיד לכבש. ומספר כהנים זכו בהעלאת האברים לפי הסדר דלהלן: ה. הראש והרגל האחורית הימנית. ו. ושתי הידים הרגלים הקדמיות. ז. העוקץ הזנב והרגל האחורית השמאלית. ח. והחזה שומן החזה שכנגד הקרקע. והגרה מקום שהוא מעלה גרה דהיינו הצואר, ומחוברים בו הקנה והריאה והכבד והלב. ט. ושתי הדפנות. י. והקרביים. יא. והסלת. עשרון סלת למנחת התמיד. יב. והחביתין. מנחת חביתין שהיה מקריב הכהן גדול בכל יום עשירית האיפה סלת, מחציתה בבקר ומחציתה בערב [ונקראת "חביתין" על שם שנעשתה במחבת]. יג. והיין לנסכים של קרבן התמיד.

מכאן הוספה של רבי חיים זצ"ל

אור לארבעה עשר בודקין - פסחים ב ע"א

דין בדיקת חמץ בליל י"ד. נתבאר במשנה ובסוגיא תחילת מסכת פסחים. ש- אור לארבעה עשר, ליל י"ד בניסן, בודקין את החמץ לאור הנר. כל מקום שאין מכניסין בו חמץ - אין צריך בדיקה. ובמה אמרו שתי שורות במרתף - מקום שמכניסין בו חמץ, בית שמאי אומרים: שתי שורות על פני כל המרתף, ובית הלל אומרים: שתי שורות החיצונות, שהן העליונות.

חמש עשרה נשים פטורות צרותיהן - יבמות ב ע"א

יש חמש עשרה אופני "איסור ערוה" של נשים [וכפי שתפרט המשנה בהמשך], אשר מחמת חומר איסור הקירבה לעריות, אין מתייבמות אותן חמש עשרה נשים ליבם, ואף אינן נחלצות על ידו כדי להיות מותרות להנשא לאדם אחר. אלא הן "פטורות" מיבומן ומחליצתו [ואם יש אחים נוספים הן מתייבמות להם או נחלצות מהם]. וטעמו של דבר, היות ולא נאמרה פרשת יבום וחליצה ב"איסור ערוה", וכפי שיבואר בגמרא.

ב. ולא רק חמש עשרה הנשים עצמן פטורות מן היבום והחליצה. אלא, אותן חמש עשרה נשים אף פטורות מהיבום ומהחליצה גם את צרותיהן, את הנשים הנוספות שהיו נשואות יחד עמהן לבעליהן, והיו "צרות" להם בנישואיהם המשותפים עם האח המת.

כי כשם שהערוה עצמה התמעטה מפרשת יבום וחליצה, כך גם "צרת הערוה" התמעטה כמותה, מהטעמים שיבוארו בגמרא. וכגון שהיו שני אחים, ראובן ושמעון, ונשא ראובן את בתו של שמעון אחיו, וגם נשא ראובן עוד אשה, ולאחר מכן מת ראובן בלי בנים. הרי שתי אלמנותיו של ראובן, שהן: בתו של שמעון, וצרת בתו של שמעון - פטורות מן היבום

והחליצה משמעון. בתו של שמעון פטורה משום היותה "ערוה" עליו, וצרתה פטורה מחמת היותה "צרת ערות בתו".

ג. הפטור של "צרת ערוה" נשאר עליה לעולם, והוא פוטר אותה מן החליצה והיבום גם אם היא התייבמה לאח אחר, ומת אותו אח בלי בנים, והיא חוזרת נופלת פעם שניה ליבום לפני היבום שנפטרה ממנו. ולא עוד, אלא שהיא פוטרת עתה את צרתה החדשה [מנישואיה השניים, באמצעות היבום], הנקראת "צרת צרת ערוה".

ששה עשר שחל בשבת - פסחים דף פג עמוד א

העצמות והגידין, שמתחילתם עומדים הם להיות "נותר", בבוקרו של יום ראשון של פסח. כי העצמות יש בהם מוח הראוי לאכילה, ודין "נותר" יש לו; והואיל ואי אפשר לאוכלו מפני שאסור לשבור עצם בפסח, הרי מתחילתו עומד הוא להיות נותר. והגידין: יבואר בגמרא באיזה גידין מדובר במשנתנו, ומאיזה טעם עומדים הם להיות נותר. וכן הנותר, הבשר שהיה אפשר לאוכלו אלא שנתעצלו באכילתו, ונותר. אין רשאין לשורפן - כדין "נותר" שאמרה תורה: והנותר ממנו עד בוקר באש תשרופו - ביום טוב, כיון שהוא אסור במלאכה. אלא הם ישרפו רק בששה עשר, לאחר יום טוב. ואם חל ששה עשר להיות בשבת הרי אלו ישרפו בשבעה עשר. והטעם בכל האמור: לפי שאינן דוחין לא את השבת ולא את יום טוב.

שבע עשרה יובלות - ערכין דף יב עמוד ב

דתניא: שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ממנה בחורבן הראשון. ושמונה מאות וחמישים שנה היו משעת כניסתן ועד החורבן, שבארבע מאות ושמונים שנה מיציאת מצרים נבנה בית ראשון, כמבואר במלכים. כשנוריד ארבעים שנה שהיו במדבר נשאר מזה ת"מ שנים. ובצירוף ת"י שנות הבית, שמונה מאות וחמישים שנים הם.

שמונה עשרה גזירות - שבת דף יג עמוד ב

ואלו הדינים האמורים בפירקין, הם מן ההלכות שאמרו חכמים בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון, כשעלו לבקרו. ובגמרא יבואר על איזו משנה קאי. ונמנו שם, שעמדו למנות מי הם המרובים ומי הם המועטים, ונמצא שרבו תלמידי בית שמאי על תלמידי בית הלל במנין. ולפיכך נפסקה הלכה כמותם בהלכות אלו. וי"ח דברים גזרו בו ביום.

תשע עשרה דברים נאמרו בגרע - אוצר מדרשים (ברייתא דמעשה תורה)

תשעה עשר דברים נאמרו בגרע (מקיז דם): הולך על צידו, עצל, עיני רע, צר עין, כחו כהה, בגדיו מזוהמין, דברן, עקרן, גזלן, עזפן (עז פנים), שוטה, מלשין, שונא, אסורה לו בת כהן, פסול לעדות, שלחנו מכוער, אוהב שינה, הכלבים מכירין אותו בשוק, ואינו ממלא ימיו.

עשרים אמה בסוכה - סוכה דף ב עמוד א

/משנה/. סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מכשיר. מנא הני מילי? אמר רבה: דאמר קרא למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל, עד עשרים אמה - אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה - אין אדם יודע שדר בסוכה, משום דלא שלטא בה עינא.